

ПРОТОКОЛ № 4
від 29 квітня 2021 р. засідання наукового семінару кафедри
міжнародного і європейського права

ПРИСУТНІ:

Сироїд Т.Л. - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Гавриленко О.А. - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Шамраєва В.М. - доктор політичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Войціховський А.В. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Тітов Є.Б. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Фоміна Л.О. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Передерій О.С. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Шевченко А.В. - викладач кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Воеводін І. - викладач кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Фомін П. - викладач кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Варнавська К. - аспірантка кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Онщенко В. - аспірантка кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Гайдар Д.В. - ст. лаборант кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Обговорення наукової доповіді професора кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Гавриленка Олександра Анатолійовича «Правовий статус римських громадян в античних державах Північного Причорномор'я».

2. Обговорення наукової доповіді аспірантки кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Шевченко Альони Леонідівни «Дотримання гендерного балансу під час призначення персоналу міжнародного кримінального суду».

3. Обговорення наукової доповіді аспірантки кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Варнавської Кароліни «Організаційно-правовий механізм захисту правозахисників на міжнародному регіональному рівні».

СЛУХАЛИ:

1. Доповідь професора кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Гавриленка Олександра Анатолійовича, який обґрунтував актуальність та наукову значущість представленої на обговорення теми та виклав її основний зміст. Було наголошено, що проблема статусу римських громадян в античних державах Північного Причорномор'я вже понад сторіччя є об'єктом пильної уваги вчених-істориків. Водночас, сучасна юридична література містить суттєві лакуни у висвітленні цих проблем. «Римський» період в історії Херсонесу, Ольвії, Тіри, Боспорського царства (др. пол. I ст. до н.е. – третя чв. III ст. н.е.) характеризується активними контактами цих античних держав північного узбережжя Понту Евксинського з Римською імперією, певним поширенням впливу римського права. З епіграфічних дерел відомо про наявність тут такого явища, як подвійне громадянство і навіть «полігромадянство». Ще М.І.Ростовцев звертав увагу на римське громадянство Гая Юлія Сатира, сина Феагена, який очолював херсонеське посольство до Риму близько 46 р. до н.е. Це перший з відомих нам *civis Romanus* серед жителів північнопонтійських держав. Пізніше ця практика дістала ширшого застосування. Подібні факти зафіксовано й в Ольвії, Тірі, Боспорському царстві. Отже, в крупних північнопричорноморських полісах багато з представників вищої аристократії, окрім місцевого, мали, вочевидь, ще й римське громадянство.

Докладно вивчено питання щодо подвійного громадянства деяких мешканців Херсонесу В.І.Кадеєвим та С.В.Дячковим. Обидва дослідники спиралися, насамперед, на дані ономастики, адже статус римського громадянина очевидно виявлявся у тричленному імені: *praenomen, nomen, cognomen*. С.В.Дячков зауважував, що в античних державах Північного Причорномор'я, як і в Афінах, нові римські громадяни отримували особисте та гентильне ім'я імператора або посадової особи, «винної» у появі ще одного *civis Romanus*, а у якості *cognomen* зазвичай зберігали своє попереднє власне ім'я.

Практично усі дослідники відзначають, що дарування прав свого громадянства було для Риму засобом зміцнення римського впливу серед підвладних та залежних від нього держав, а для жителів неримських країн воно надавало економічні та політичні пільги, полегшувало шлях до

збагачення та кар'єри, почесностей та участі у громадському житті не лише своєї держави, але й обширної Римської імперії. У північнопонтійських полісах римські громадяни мали доступ до Народних зборів, могли брати участь у виборах та бути обраними до Ради, обіймати громадські (державні) посади. За громадянами Риму було закріплено також право на судовий захист порушених прав. Чи не найважливішим з їхніх майнових прав було й право набувати у власність землю та іншу нерухомість. Надання прав римського громадянства створювало в північнопонтійських державах той привілейований прошарок, який підтримував римлян. У зв'язку з цим було згадано прийнятий у 42 р. до н.е. закон консулів Луція Мунація Планка та Марка Емілія Лептина, яким тріумвірам надавалося право нагороджувати правами римського громадянства тих, хто надавав їм допомогу в боротьбі з їхніми супротивниками.

Зроблено відповідні висновки. Зауважено, що аналіз правових пам'яток, що збереглися до нашого часу, а також свідчення нарративних джерел дозволяють дійти висновку, що статус римських громадян в античних державах Північного Причорномор'я визначався принципами, характерними для всього античного світу, з урахуванням місцевих особливостей міжнародно-правового та державно-правового розвитку.

В обговоренні узяли участь:

Сироїд Т.Л. - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Шамраєва В.М. - доктор політичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Фоміна Л.О. - доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Передерій О.С. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Войціховський А.В. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Тітов Є.Б. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

2. Доповідь аспірантки кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Шевченко Альони Леонідівни, яка обґрунтувала актуальність та практичну значущість представленої на обговорення проблеми та виклала її основний зміст. У доповіді висвітлено сучасний стан дотримання гендерного балансу під час

відбору та призначення персоналу МКС. Проаналізовано положення внутрішньої нормативно-правової бази Суду, зокрема Статуту МКС, Адміністративної інструкції ICC/AI/2005/006 щодо забезпечення рівних можливостей працевлаштування і рівного ставлення, Керівних принципів МКС щодо заміщення штатних посад, стратегічних планів Канцелярії Прокурора стосовно інтеграції гендерного аспекту у свою роботу, а також періодичних публікацій МКС щодо означеного питання. Акцентовано увагу на питаннях забезпечення гендерного паритету і пропозиціях, наведених у Доповіді Бюро Асамблеї держав-учасниць щодо рівного географічного представництва і гендерного балансу під час призначення персоналу МКС, прийнятій на 18 сесії Асамблеї держав-членів 2-7 грудня 2019 р. Зазначено, що протягом багатьох років у Суді спостерігається певна стабільність щодо гендерної рівноваги, однак виявлено дисбаланс у складі персоналу в деяких органах Суду та недостатнє представництво жіночого персоналу на посадах Р-5 та вище. Наведено відсоткове співвідношення жіночого і чоловічого персоналу в МКС та його структурних підрозділах за останні роки.

Приділено увагу діяльності МКС щодо вирішення ситуації гендерного дисбалансу, а саме запровадження Програми наставництва для жінок (Mentoring Programme for Women), яка спрямована на підтримку жінок у зміцненні професійних зв'язків, визначення та здійснення кар'єрних прагнень за підтримки досвідченим наставником. Серед іншого також зазначено, що МКС планується створити Координаційний центр у справах жінок (Focal Point for Women) у 2020 році та розпочати навчальні програми з питань гендерної обізнаності та подолання неусвідомлюваної упередженості керівників, які займаються підбором кадрів.

Крім того, наголошено на важливості подолання гендерної нерівності шляхом застосування відповідних мовних конструкцій, а саме врахування персоналом МКС гендерної специфіки як в усній, так і в письмовій мові, як в офіційних, так і в неофіційних обставинах, як всередині Організації – між співробітниками і структурними підрозділами, так і при взаємодії з широким колом суб'єктів, які залучаються до роботи Суду. Зроблено відповідні висновки.

В обговоренні узяли участь:

Сироїд Т.Л. - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Гавриленко О.А. - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Тітов Є.Б. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Передерій О.С. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Войціховський А.В. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

3. Доповідь аспірантки кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Варнавської Кароліни, яка обґрунтувала актуальність та практичну значущість представленої на обговорення проблеми та виклала її основний зміст. У доповіді проаналізовано положення міжнародно-правових актів регіонального характеру (Африканський Союз, Організація Американських Держав, Рада Європи, Організація з безпеки і співробітництва в Європі тощо) щодо становища правозахисників. Зазначено, що Декларація Організації Об'єднаних Націй про правозахисників (1998 р.) слугує взірцевим актом у цій галузі. Крім цього, у статті наголошено на необхідності вироблення та прийняття у межах регіональних організацій актів щодо правового становища правозахисників та гарантій їхньої діяльності, які враховують специфіку географічного регіону. Зазначено також, що на міжнародному регіональному рівні створено відповідні моніторингові органи (Спеціальний доповідач з питання про правозахисників, Комісара з прав людини, Доповідач з питання правозахисників і органів правосуддя тощо), функції яких полягають у дослідженні правового становища правозахисників, збиранні інформації щодо порушення їхніх прав людини, найкращих видів практики у боротьбі з такими порушеннями. Крім цього, функціонування таких моніторингових органів та урахування їхніх напрацювань в удосконалення правової основи у цій галузі мають важливе значення для вироблення і єдиного уніфікованого юридично обов'язкового акта, щодо становища правозахисників на міжнародному рівні.

Доповідач дійшла відповідних висновків. Вона зазначила, що правова основа щодо становища правозахисників та гарантій їхньої діяльності на міжнародному регіональному рівні (АС, ОАД, ОБСЄ, РЄ тощо) побудована на основі Декларації ООН про правозахисників (1998 р.). Разом з тим, у прийнятих регіональних актах (резолуції, декларації, керівні принципи тощо) закріплено гарантії та заходи захисту прав правозахисників з урахуванням специфіки географічного регіону, культурних особливостей, традицій, віросповідання. Крім цього, в межах регіональних організацій створено спеціальні моніторингові органи та процедури, до повноважень яких входить діяльність щодо вивчення ситуацій порушення прав людини правозахисників, вироблення рекомендацій державам задля запобігання та викорінення таких порушень та узагальнення і поширення найкращих видів практики у цій сфері.

В обговоренні узяли участь:

Сироїд Т.Л. - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Шамраєва В.М. - доктор політичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Тітов Є.Б. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Передерій О.С. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Войціховський А.В. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Завідувач кафедри

Т. Л. Сироїд

Секретар

Д. В. Гайдар